

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

№ 139 (4929). 1961 ч. июнь 14, среда. Өртөө 2 көп.

ЭРТЕМ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫНГА

Эртем өшөр!
Эртем ажилдакчыларынын бүгү-эвилел чөвүлө хуралынын киржикчилеринин болгаш оларнын ичинде бүгү совет эртемденерге—совет улусун иттигелдеген аялдарынын Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын Топ Комитеди болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөдө изги байыры чедирин тур.

Эртем ажилдакчыларынын бүгү-эвилел чөвүлө хуралы СЭКП-нин XXII съездинин буюу, коммунизм тургузушкуну калбартырыны ууз чагай программаны амдыралда чедикшиини боттандырып турар совет улустун күш-ажылы болгаш политиктиг бедик көдүрүшкунунуң байдалында эртел турар-дыр.

Од программаны боттандырынына хундуу роль чурттуг улус ажилдакчылар болгаш културанын хөгжүдөргө улус салышыны кырген. Бистин Төрөн чуртувусту кайтамчытыг ажилдакчылары-биле болгаш чедикшиинери-биле алдаржыкан эртемге, совет эртемденерге оналжып турар.

Коммунизм болза саныш дивес эртемниг үндөсүн, бойдувусту болгаш ниятелидеди хөгжүдөргө херек кырында боттуг хоюуларын ханжылы биле биринге тургустуну турар. Бистин чуртувуста эртем Коммунисттик партиязы, чакаттыг, бүгү улустун онза кичиизинде турар. Социалисттик ниятелиде эртемниг хөгжүдөргө төөгүдө бир-ле дугаарында күрүнеңи нинти эң чутула сорулаганын денелениге чедир көдөргөн.

Бистин улустуу делегейге эвези эвес улуг эртемденерин берген. Ло-моносов, Лобачевский, Менделеев, Попов, Павлов, Тимирязев, Мичурин, Циолковский болгаш өскөлдөр эртемниг дөдөсүнө чектенер. Оларны чагай идеялары даралжык аңгыларын депшилеге улус болгаш хуузууң эрге-ажыны бодар чорунуң тургузуп турганы муң-муң шалтаразынынар өтүр, депшилеге орунту ажалды турган. Чүгө социалисттик тургузуң чоң нуң байдалдарына эртемниг бодар бодунуң хөгжүдөргө эбу-биле чаартырыны хосталган кичиизин бойдувусту күштерин ажил тилкелерин чепсез болу берген. Социализм эртемни кичиизин ажил тилкелерин чепсез идеалдарына бараан болуу кылдыр салгы, оң өздөсүнө болгаш чедикшиинери-биле бүгү-ле байдалдарын тургускан.

Чонун улуг ынакшылыгы болгаш хундуу эртемденер эрес орунтуг чогадыкчы күш-ажылы-биле, Төрөн чуртуна кызыгаар чоң бараан болушкунуң-биле харылап турарлар. Бистин эртемденерин болгаш куш-ажылы ынакшылыгы кайтамчытыг тилкелерин ам бүгү дөдөсүгө көрүп, бүрүстү тургатын чаалап алган. Совет Эвилелинин эртемденери атомнуң энергияны тайкын сорулагача херекелерин, черини кылмызал эдеринчилерин, октаргы ракеталарын болгаш планеталар аразынын корабдарын тургузарынын болгаш салгы үндүрүнерин айтырыны бир дугаарында шиптирергенер.

Ала-чуртун эртем-техниктиг бодалынын шыгаргангай чаалап алышы кыны болза «Восток» деп корабчы-эдеричке ССР-нин хамаатызы, коммунист Ю. А. Гагаринни октаргайге кичиизин жукуушкуну боттандыры болуу берген. Эртемденерин, инженерлерин, техниктерин болгаш ажилдакчыларын коллективниң маддырлыг күженишкенири-биле белеткеттиген ол магалыг шыгалар кичиизин угаан-бодалынын кайтамчы улуг тилкелери болуп, депшилеге төөгүне чаа арынны ажалды турар.

Коммунисттик партия, чакат, бистин бүгү улустуу совет эртемниг чаалап алышынырын бедик-биле үнелет турар.

Амгы үедө, коммунисттик ниятелидеди тургузушкуну калбартырыны программанын чурт боттандыры турда, эртемниг болгаш техниканын роль база ужуу-дузаны улус улуу-биле өзүп турар. Совет эртем болгаш техника билгилерин бүгү-ле кол-кол угаанышынынын талазы-биле делегейге муракчы тургустарын эң мыкса хуусалда эзел амып журуугат. Бистин коммунисттик шимчешкенин тилкелерин эртемниг чедикшиинери эзел улуг черлегип тодарагалап турар, чүгө дөдөсү эртем болза бөгүнүң хунуң сорулагарын чуртууң улус ажилдакчыны шиптирлеринге чүгө дузалар хуууулап эвез, харын бодунуң теоретиктиг шипчилерин-биле даярлагы күчө орунту салыр, бойдувусту болгаш ниятелидеди хөгжүдөргө хоюуларын ханы болгаш бүрүн биан эл, ону кичилерге бараан болдулар, бойду байдаларын улус ажилдакчыны улус ынактыг күчүлү көдүрүшкунүңе калбак болгаш үр-түңкедиң амылгаар, совет улустун материалдыг болгаш угаан-бодал калбактары күвөлдөргө хуууулап.

Чогадыкчы шипчилерин физика, химия, математика, биология, техниктиг болгаш өскө-да эртемниг талазы-биле чутула эртем айтырыларына мөөнөзери амгы үениң байдалдарында онза ужуу-дузаныг болуу турар, ол айтырыларын шиптирлөөсө болза, бүдүрүкү күштерин хөгжүдөргө чаа улуг чедикшиинери чедип алыры болдулар арга чоң.

Эртемни болгаш практиканы байлаштырып, улус ажилдакчынын улам аягы депшилеге, энергияны чаа үер дөдөсүн амылгаарын, бедик бүдүрүкчүлүг машиналарын, приборларын болгаш дерин-херекселерин, чаа материалдарын болгаш техниктуг сорулагарын тургузарын, күш-ажылы калба-биле механизастарын болгаш автоматчыларын хандырып турар чаа шипчилерин совет улус бодунуң эртемденеринде манал турар.

Көдө ажилдакчы бүдүрүгенин шиптирлер көдүрү дөдөсү совет улустуң демисекип турарынын үенде эртем болза социалисттик көдө ажилдакчы болуу турар чаа сорулагарын ханжылы-биле өөренип көөр, муракчы колхозтарын болгаш совхозтарын дуржулагын түпкөн, неппе-редар, ажилдакчы чорударынын эң-не үр-түңкеди болгаш ажилдакчы аргаларын эртем эбуу-биле ажалдап кылдыр хуууулап.

Ниятелиде хөгжүдөргө болгаш оң коммунисттик шимчешкенин хоюуларын, делегейин ийн системаларын төөгүлү чарыжынын айтырыларын, делегейин ажалчы болгаш коммунисттик шимчешкенин, колхоздагы даралга улуг улустарын национал-хосталгалыг демисели өөренип көрүп турар ниятелиде эртемни улуг ужуу-дузаны болуу турар.

Эртемденер болза култура тургузушкуну, политиктиг болгаш эртем билгилерин пропагандаларына, коммунисттик үениң кичиизин кичиизил чачыктарына, марксизм-лениниң үзел-бодалды тилкелерин дөдөсү, буржуаз идеологияга улуг демиселге идепкейлиг киришкен турар журуугат.

Эртемни эң-не улуг чедикшиинери боттандыралда техника-биле, бүдүрүгө-биле эртемниң ык харылдажыры, удуу-дедир дузалары эртемге чутула. Чүс-чүс муң тускай эртемденер—практиктер: инженерлер, техниктер, ажилдакчылар болгаш колхозчулар—бүдүрүгенин чаарткычылары эртемденер-биле кады эртемни хөгжүдүп турарлар. Чедип алынган чедикшиинерин үндөсүн болгаш чедип алынган чаа чедикшиинерин магалдыла—улустуң тургузуу күш-ажылы-биле эртемниң бо үзүктөл чоң харылдазында.

Амдыралдык кады чоруп, бодунуң сорук киришкенин чонун чогадыгынын төттүмөс үер дөдөсүн, чоңа кызыгаар чоң бараан болуурунда ал турар чүгө шак мындар эртем келер үелги болуу турар. Шак мындар эртем болза бодунуң чедикшиинери диалектиктиг материализмниң методуна үндөсүн турар, догматизмге болгаш чакыс черте талпап туруп бөр чорукча улус, социалисттик гуманизмин амдыралдык бадыткап турар идеялары сиңиккен бистин совет эртемвиң болуу.

Бистин чуртувустуң эртем ажилдакчылары чедип алыг чедикшиинерин быжылаар болгаш чаа улуг чедикшиинери-биле болза ажилдакчылары-биле Ада-чуртун эртемни болгаш техниканың байдалдар дөдөсүнө бүрүлери СЭКП ТК болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөдө илередиң тур.

Бистин социалисттик Төрөн чуртувустун чагай чорунуңа, уаустар аразына тайкын болгаш найрал дөдөсү, бистин чуртувуса коммунизмин тилкелерин дөдөсү боттарын ажил-чорудулагына улуг чедикшиинерид болуру эртем ажилдакчыларына, эртемниг болгаш техниканың чаарткычыларына СЭКП ТК болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөдө күзеп тур.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН ССР-НИН МИНИСТРЛЕР КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

Индонезиянын президентизин болгаш премьер-министри доктор Сукарнонуң Москвадан чорупканы

МОСКВА. (СЭТА). ССР-нин Дээди Советинин Президиумунуң болгаш Совет Назактыг Чаланы-биле күрүне аян-чоруп кылды. Совет Эвилелинин турган Индонезия Республикаының президентизин болгаш премьер-министри доктор Сукарно июнь 12-де тускай самолет-биле Москвадан Кыдат Уаусу Республиказы чорупкан.

Доктор Сукарно болгаш ону үелет чорупуу ажилдерин Внуково аэродромга Л. И. Брежнев, Н. А. Игнатов, А. И. Микоян, Н. А. Му-хитидов, Н. С. Хрущев болгаш оон-да өскөлдөр үздөнер.

Аэродромга Л. И. Брежнев болгаш доктор Сукарно чутулаар солушканар.

Ленинниң улуг партиязынын XXII съездизин коммунисттик эбу-биле уткуулунар!

Совет Эвилелиниң бүгү оолдарына болгаш кыстарына, эр, херээжен комсомолчуларына

Эртем өшөр!
Бо чылдын октябрыда Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын XXII съездизин болуу. Съезд партиязыны болгаш улустун улуг чогадыкчы ажилынын кайтамчытыг түнелин үндүрер, коммунисттик ниятелидеди тургузарынын программаны—СЭКП-нин чаа программанын хуууу алып.

Бистин улус ол шыгаргангай болушкунга күчүлү күш-ажылы болгаш политиктиг көдүрүшкуну-биле ужуражыр. Социалисттик улус ажилдакчының бүгү үчүктөрүндө — колхозтарда болгаш совхозтарда, заводтарда болгаш туударда күш-ажылы тилкелериниң дугайында кайтамчытыг меддөлөр хун бүрү көзүп турар.

Коммунисттик партиязы, шипчы лениниң Никита Сергеевич Хрущевка удурткан оң Топ Комитединин удуртулганы-биле совет улус коммунизмин чырык чагай туудун бүдүрүлдиге тудуп тургузуп турар.

Бистин чурттуң экономикасы көстүп көрбөсөн бедик темп-лер-биле хөгжүп турар. Чүгө өсүлү он чылдарда каң экидиргези 2,4 катп, нефть тымыжы 3,9 катп, электри энергия ажалдап кылдыр үштөн хей катп өскөн. ССР-де үлүштүр продукциянын өздөсүнүн чыда ортук темп-лери АКШ-тын темпинден 5-тен хей катп алып турар.

Бистин көдөсү ажилдакчының чаа бедиктерге бүдүрүлдиг чоруп орад. Сөөлүг беш чылдарын тургузууда бараан-ыг тараа бүдүрери ортума-биле 1 миллиард пудтан хей болуп, сүт санын алыры барык-ла 2,5 катп, өштүн 2-ден хей катп өскөн.

Совет кижилерин чогадыкчы күш-ажылынын өң дөдөсүн чүдү өскөргөйге баштай-ла кичи—Совет Социалисттик Республикаларынын хамаатызы Юрий Алексеевич Гагаринниң тилкелерин жукутканы болду. Ол болза Коммунисттик партияга удурткан совет улустун генийи, бистин ниятелиде тургузувустун дүрүм өзүгөрү тилкелерин болду.

Бистин чуртувуста бүгү-ле чүрени кичиге, оң чагай чортуу база аз-екини дөдөсү кылдып турар. Совет социалисттик тургузувунуң байдалдарында дег ажалчы чоннарга мынд хей чүгүлү кажанды, кажа-да кылдып көрбөсөн.

Бисте алды-чедик шактыг ажил хууууче шиптирин боттандырган, кичи төрөлгөсүнүн төөгүдөгө бир-ле дугаарында ажилдакчылар болгаш албан-ажаакчыларын үндүрүгү дүжүрү дугайында хоюулуу хуууу алган болгаш амдыралга боттандыры турар. Сөөлүг ийн чылдарда 20 миллион ажалчы совет хамаатылары чаа бажынарке көжүп киргенер. Халас өөрөдигени, халас медицина дузалачыны, күрүнеңиң калбак пенсия хандырылагын болгаш өскө-да чагай чүдүдери чүгө социализм берип турар, ол болза совет кичи бүртүгүнө заңчы болгаш боттуг чүдү аларган.

Эртем өшөр!
Бис болза коммунисттик улуг похотка чоруп орад бис. Шак ол өң-не шипчиг ниятелиде ажалчы чоннарныг материалдыг болгаш угаан-бодал талазы-биле негеделерин дөдөсү хандырыларын бүгү аргалары тургустуну турар. Билчалажык тилкелери боду чедип келбес дөдөсүн билди журуугат бис. Эш Н. С. Хрущевтуң чутулаанын болза: «Чагай чүдү дөдөсүн көзүп турар. Ону ажилдакчыларын, тарачыларын, улустуң ниятелидеңизиниң күженишкенин, күш-ажылы-биле тургузуп турар. Совет кижилериң—коммунизмин мога-шылап чок тургузуучуларың херекелди улам-на долдуу-биле хандырган тургузуп, бистин коммунисттик байлавысты чүгө азымак. Күженишкени күш-ажылы-биле, коммунизм тургузушкунга боттарымың күженишкенириниң харамаанмай тургаш, хун бүртүдө улам-на долдуу-биле долдулар апар бис».

Күш-ажылы маддырлыг чоруп чуртувун амык кичиизин ажалчы-чаныңың норма-чүдө болу берген. Ниятелиде чуртуу тургузар талазы-биле партиязыны ажилдакчылары Ленинни комсомол кезде оң идепкейлиг дузалачыны бооп келген. Кур черлерге, Сибирдин болгаш Совет чуртууң тугуларын, чуртууң хол дөдөсү районнарнык, коммунизм дөдөсү демиселид муруну одуру эртем черлерге доскол чоң анык салдакчылар сорук киришкени-биле чоруп турарлар. Комсомолдуң путиказы бистин үениң илерегей дөдөсү, коммунизмин идеяларыга бистин аныктарымыстың бердигениң илерешкениң болу берген.

СЭКП-нин XXII съездизин коммунисттик эбу-биле уткуу дөдөсү партиязыны кыргыры миллион-миллион кижилерин чүркеринге изги дөдөсүн алып, социалисттик чарыктың бүгү улусчу көдүрүшкуну боттандырган. Чүс-чүс муң комсомолчулар, анык оолдар, кыстар Москваның аныктарынын эгелешкени-биле сөөдөгө боттарын күш-ажылы чедиктери белеткеп турарлар. Оларның иштинден хей хей кижилер бүдүрүгени чыл онзалыгын хууса бөтөндө, октябр 17-ге чедир күүсөдир, чаа техниканы шипчелди алып амы депшилеге таарыштыргаларын кылды, мержежиди бедир азы хоулжык профессионалыр чедип алып, хождуп турар кичиге дузалар, хей-нигиниң ажалы идепкейлиг кирип деп хуууулап.

Төрөн партиязының сөөдизин төлөпчү журажырыга белеткемишкан, Горький областыг комсомолчулары чаа машиналары, механизми, приборларын тургузарын, эртемни, техниканы болгаш муракчы дуржулагын эң чаа чедикшиинери бүдүрүгеге шипчелерин шефе алганар.

Украинаны, Азербайжанын, Ленинградтын болгаш

ЭРТЕМ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫ

МОСКВА. (СЭТА). Эртем ажилдакчыларынын бүгү-эвилел чөвүлө хуралы Кремльдин Улуг ордузунда июнь 12-де ажалтыган. Партия бистин эртемниң мурунуга улам-на чаа болгаш улам-на улуг чагай сорулагарын салды турар. Чуртуу бугу республикаларынын эртемденери—төлөдери шипчилде ажалдары моон-да артык кылдыр кычар орна-азаатары, партиязын XXII съездизин чаа патриотчу ажилдакчы-биле кычар утууга чотуурул дөдөсү дугайында болды-биле боттарын чөвүлө хуралына киржир дөдөсү Москва чедип келгенер.

Эртемниң 10 шакта Кремльдин Улуг ордузун хуралдар ажалтыг чөвүлө хуралды киржикчилери болгаш ажалчылар — 2500 ажалчы кижиде олурган. Оларны аразында — эртемни болгаш техниканын бүгү адыраларын төлөдөкчилери.

Чакыра дозаларыга өшөр Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Нозлов, А. Н. Носыгин, О. В. Нусинен, А. И. Микоян, М. А. Мухитидов, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, Г. И. Воронов көстүп көрөгө, оларны олуршканын диниттиг алып чакышканы-биле уткаан.

СЭКП-нин Министрлер Чөвүлөсинин Даргазынын оралачыны болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөсинин эртем-шипчил ажалдарын холбаштыр чорудар талазы-биле Күрүне комитетинин даргазы Н. Н. Руднев СЭКП ТК-нын болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөсинин даасканын өзүгөрү чөвүлө хуралды ажалтыг.

Академик М. А. Лаврентьевич савалын өзүгөрү чөвүлө хуралдын Хундуугу президиумуна СЭКП ТК-нын Президиумун Н. С. Хрущевту баштадыр улуг көдүрүшкуну-биле соңгаан.

СЭКП ТК-нын Президиумунуң кежигуу, СЭКП ТК-нын Секретары Ф. Р. Нозлов СЭКП Топ Комитетинин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөсинин чөвүлө хуралга байырылы чагаанын мойнаан, олуршканын ол чагааны ажалчы улуг ажалчы-биле дыннаан.

«Чурту эртем-шипчилде ажалдарын холбаштыр чорударын болгаш ССР-ниң Эртемденер академиянын ажал-чорудуламын ажилдер талазы-биле келтегерин дугайында» СЭКП ТК-нын болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлөсинин доктаамы-биле холбаштыр эртем албан черлерин ажалчы өдө тургузар дугайында ителекди ССР-нин Эртемденер академияны президентизин академик М. В. Нелдыш кылды.

Воронежтин коммунисттик күш-ажылы бригадалары болгаш шалыкчылары муракчыларын чанынга хождуп турар кижилер турбазын, кожомо бригаданы, профессия талазы-биле бодуну эртемниң хундуугу атты чаалап алырына дузаларын сөөдиге чедир чедип алырыңче ол чарыктын бүгү-ле киржикчилерин кыргырганар.

Сөөдиге чоңшулаан туудуң ажал-херекти чогадыкчы эбу-биле көөр чорукту шак мынд чедиктери улам көүдөдө, бистин аныктарымыстың коммунисттик эбу-биле чурт-таар болгаш ажалдар дөдөсү чүкүдү улам-на долдуу-биле өлөргөн турар.

Амгы үениң улуг шимчешкенинде бөгүн 12 миллион ажалчы ажалчы чоннар киржип турар. Коммунизмин анык тургузуучулары күш-ажылы ажал-херектерге өзүп дору-гуп, кичиизиниң, каналын турар.

Келер үениң разведчиктериниң хуууулендиге аныктарын чаа-чаа отрядтары кирип турууң, комсомолду бүрүтү, ажалчы бүдүрүгөчү бүрүтү бистин партиязының XXII съездизин коммунисттик күш-ажылы дөдөсү алдарыг шимчешкенин идеялиг киришкени болуп уткууга!

Күш-ажылы өң-не бедик бүдүрүкчүлүгү чедип алыры, чаа техниканы шипчелди алып, бүдүрүгө чорудуламын автоматчылары болгаш механизастары—чедип чыл планын күүсөдириниң чутула негедели ол.

Анык ажилдакчы, инженерлер болгаш техниктер, чогадыкчылар болгаш чарыкчылар, ажалчы чоннар коллективтерини күрүне планларынын болгаш хуууулендигин күүсөлдөсү дөдөсү, күш-ажылың бүдүрүкчүлүгү белидери дөдөсү, техниктиг депшиле дөдөсү демисекилер, депшилеги технологияны, эң чаа материалдарын, дузалачыныг техниканын, шуткуланын болгаш хептей бастырымын ылаптыг аргаларын шипчелди алынар.

Бүдүрүгө күчүлөрүн бүрүн долдуу-биле ажалдаар. Ажал үениңиң миңуга болгаш секунда бүрүтүн үнелерин, машиналарын болгаш механизмирин апаа туруп бөр чоруп боттандылар. Бистин бүдүрүгөсүн кычар-ла ажалчы улуг масштабтарына чакыс-да минутаны чилдер чоруп — ол дөдөсү чүс-чүс тонна металлды, жезү дымты, нефтини, өң-он чуртулга бажыныларын, муң-муң метр песталанын чедир бербей байыры-дыр.

Бисте курларын шынап-ла төттүмөсө, бо чургайларын ботт көрүнерем: материалдарын, оттулар чүдүдү, чигеттин чакыс хууууң кампап алыры дөдөсү—чуртка нинти-зи-биле 700 муң ажалчы тонна канни, 1,5 миллион тонна нефтини болгаш 3 миллиард киловатт-шак электрэнергияны, чартык миллион тонна цементин немей алыры-дыр.

Күш-ажылың түнелерин чүгө коячуг эки болуу журуугат. Ажалчылар, көдөсү механизастарың силерин дугайыңарын чагай өстөри-биле сактып турар, шак мынд стапактарың болгаш машиналарың тургузатар. Чуртулары-биле келген кижилер силерге четтирдиңиз деп чутулар кылдыр бажынырың шак мыңчаар турдулар. Амдыралды кааптап, совет кичиизин өртүп турар шак мынд аджк-хепти, өтсөңи боттуп үндүрүр.

Анык бүдүрүгеге, сөөд мурунун чарыкчына киришпишкан, сөөдиге бүгү улустун рапортунга сөөң ажал-херекти дугайында-да олуртулар бижитинген турар кылды шак мыңчаар ажалды. Хей саныг дамырактардан болгаш кара сулгардан терек сулуг хемьерин тургузатары шымап, партиязын сөөдизинде бистин комсомолду бөдөсү бүгү-ле анык ажалчыларын күженишкенири-биле шак мыңчаар тургузатар апар.

Чедип чылдыг чутула туудуларын туудушкуну дүгөдөсү дөдөсү аныктарымын насалды шимчешкенин партия онза чутула ужуу-дузаны деп өшөр турар.

Братск ГЭС-тин, Череповский металлургия заводунуң, Уфанни синтетиктиг спирт заводунуң, Эстонияда «Пунале-Куна» деп цемент заводунуң туудууларынын болгаш шипчелериниң анык коллективтери чаа туудулары хууса бөтөндө, сөөдиге чедир ажалдагы кирип деп шиптирлер алганар. Ол магалыг өзгөшкенин дык хей шалыкты комсомолду туудуларынын коллективтери дөдөсү, ССР-ниң Курланы, министрстволар, күрүне комитеттери, улус ажалчы чөвүлөдери дөдөсү.

Комсомолду туудуларынын аныктар коллективтериниң дараазында туудулары хууса бөтөндө, партиязын сөөдизин бүдүрүгө ажалдагы кирип дөдөсү хуууулап ВЛКСМ ТК-нын пленуму изи-биле чутулууга дөдөсү дептик тур.

Кризов-Роттуң, Чаа Туланың болгаш Карагайдың металлургия заводтарында үш докка песталарың;

Магнитогорский металлургия комбинатында, Череповский болгаш Ждановский металлургия заводтарында беш мартен песталарың;

Челябинский, Кризов-Роттуң, Череповский металлургия болгаш Синарский хоолай заводтарында дөрт прокат стансарың;

Братск ГЭС-те, Прибалтика болгаш Али-Байрамлык ГЭС-теринде дөрт турбиналарың;

Черновобинский, «Пунале-Куналың», Здобубовский индустриалык комбинатың, Чимкентский заводтарында цемент бүдүрүгенин талазы-биле беш техниктуг шугунарның;

«Улуг химияны» он беш туудуларың—Уфаның, Куйбышевтин, Саратовтуң заводтарында синтетиктиг спиртин, Куйбышев заводунда синтетиктиг ачуууу, Сталингорский, Шектинский, Коминский химия, Чиряпский электротехниктиг комбинатыңа, Черкастың, Курский болгаш Энгельс заводтарына кылмыл болгаш синтетиктиг волюк бүдүрүгелериң;

Котлас, Архангельск, Мрыйск, Кондопожск целлюлоза-саазын комбинатыңа, Астраханьның целлюлоза-саазын комбинатында болгаш «Красный курсант» саазын комбинаты саазын, картон болгаш целлюлозаны бүдүрү талазы-биле чаа күчүлериң;

Москва—Иркутск демир орук шугуунуң электрификация дөдөсү;

Чаа туудуларынын комсомолчулары, аныктары, чедип чылды мурунуку одурувун дайыңчылары! Сөөд мурунун социалисттик чарыкын калбартып, ажалдагы кирип туудуларга күштерин болгаш материал-техниктиг курларларын мөөнөзери, бүгү-ле курларларын тууду дүгөдөсү ажалдарын чедип алынар.

Заводтарың—чедиктериниң, төлөдөсү конструктор организацыйларынын, транспорттуң комсомолчулары, шалыкты туудуларын аныктар коллективтериниң бедик хуууулендигин чедикшиини күүсөдирини хөйдө-ле силерни күженишкенириңдерин улуу-биле дамыражыр. Ажалдагы кирип туудулары бүгү-ле чыгарынын өйшанды белеткеп бөдөсү дөдөсү боттуг контролу туудуруң, оларга «ногач күдүмчү» хандыры берир.

Партиязын сөөдизин чедир комсомолду шалыкты туудулары ажалдагы кирип—бүгү лениниң комсомолду алдарынын хөдөсү болуу.

Үнүп чоруткан депутаттын орнунга депутат соңгууру

Моон муруу чарында Советтик депутат дедир кыйгыртарынын чурумун тайылбырлап болбай бис. Ам ол айтырыгы-биле сырып холбаалык база бир айтырыгы—үнүп чоруткан депутаттын орнунга өскө депутатты соңгуурунчу чурумун допузу-биле көрсөтүлү.

Депутатты кандыг таварылгада үгөн дээр соңгуулап чорударыл? Колдуунда дараазында таварылгалар барын практика көргүзүп турар: депутатты соңгуулап дедир кыйгыртары апараңда, бир өскө үр болгаш ар араалыгы-биле база соңгуулап кездешүү Советтик депутаттардын үгөнүнүн үнүп чорутканы-биле болууну депутат хулаасаларынын оон ийай күөсөдип шыдаас аларга ову депутат хулаасаларынын Советтик сессияга хостаан болза оуну ам үгөн деп санаар.

Ынчаарга чамдык Советтер үнүп чоруткан депутаттарын оларнын бижимел билдиришиктинери чокка депутат хулаасаларында хостап турар. Ол шын өзөс. Харин бистик чамдык Советтериниң аякдак чылары боттарындак ындыг шын өзөс практиканын шыныктылары-биле—депутат онза чылдаган-биле үнүп чорутканда депутат хулаасаларынын оон ийай күөсөдип шыдаасы билдингир чүве болганда, оон билдиришиктиниң негээри «аваа өзү барындаалаан чүве-дир» джиңп турарлар. Ындыг болдалар алдадалга чедирер. Чүгү дээр, ук көдө Советтик депутаттарын үнүп чоруткан факт ол депутат хулаасаларын оон ийай күөсөдип аргазы чок дээриник дугайында түнөп кылды барымда болбас. Оон ийай ук депутат өскө хоорайга, районга, суурга чурттап тургаш болууну соңгуулап-биле доктаамал харылзасы тулуп, оларга ужурашп, Советтик оон күөсөдүп аякдак чылыга идепкейлиг кырып болур. Ындыгы талезинде, депутат хулаасаларын оон ийай күөсөдип шыдаар, шыдаанын чүгө депутат болу шийтирилээр өргөлиг.

Ынчангаш депутаттын бүрүн өргөндөн дүжүр дугайында Советтик шийтирип үндүрерине чүгө депутаттын бижимел билдиришиктиниң үгөдөнүн барымдаа бооп болур. Үнүп чоруткан депутаттан ындыг

билдиришиктиниң негээри өзү барындаалаашкыны өзөс, демократтыг принциптериниң чүгөдө негеделериниң бирээзи-дир. Депутаттың билдиришиктиниң Советтик ээлеген сессияга чутаалажып көөр болгаш ук сессия депутат хулаасаларын хууседирлерден депутатты хостаар.

Үнүп чоруткан депутаттын орнунга өскө депутатты соңгуурун депутат үнүп чоруп турар көдө Советтик күөсөдүм депутат үнүп чорутканынын соонда, РСФСР-ниң чөк-чөр Советтеринге соңгуулап дугайында Дүрүмүн 128 чүгүгү боугаар ийай хуусаадан өрай өзөсте чарлап доктаалыр.

Ындыг соңгуулаарын чорударынын чүрүмү чөк-чөр Советтеринге соңгуулап чорударынын Дүрүмүн шыныгы сагып тургаш, ниниң соңгуулаарын чорудары-биле бир демей хөвөөр артар. Ындыг болза-да үнүп чоруткан депутаттын орнунга өскө депутатты соңгуурун хөй шаг-үгө хөрегетинмес чүве болганда, ниниң соңгуулаарын бүдүн чартык айда белеткеп чорудар болза, бо соңгуулаарын ийай неведя хуусаада чорудары доктаатынган. Ындыг чүве болганда округтарын болгаш участоктарын соңгуулап комиссияларын бадылаарын, ол ышкыш соңгуулап участоктарын тургузарын соңгуулап болурунчу мурунда 12 хонук бурунгаар дооскан турар ужурап. Соңгуулаарын диниң дини соңгуулап болурунчу чедир 10 хонук бурунгаар бүтүндөй чарлаар. Депутаттарга кандидаттарын соңгуулап болурунга чедир 7 хонуктан өрай өзөсте округтарын соңгуулап комиссияларын бадылаар, а депутаттарга даңылаттынган кандидаттарын дугайында меделерин болгаш кандидаттарын депшиткен хөй-ниниң организацияларын аттарын соңгуулап болурунга чедир 5 хонуктан өрай өзөсте чарлаан турар. Оон соонда соңгуулаары-биле депутаттарын ужурашышкыныннын организациялар ужурап.

Үнүп чоруткан депутаттарын орнунга соңгуулап эрттерер соңгуулап участоктарын болгаш соңгуулап комиссияларын тургузарда, соңгуулап чорудар округтун девишээр

участоктундан улуг болган таварылгада ам тургузар. А округтун девишээр участоктундан бичини азы олар ден болган таварылгада соңгуулап участогу биле участоктун соңгуулап комиссиянын тургуспас. Бо таварылгада соңгуулаарын даңызын округтарын айы-биле кылдыр, а соңгуулап билетелериниң бөрин болгаш хулаас аларын база округтарда соңгуулап турар депутаттарын кандидат бүрүзү дээр берген бадылаашкынын савап, түнөп үндүрерин округтар комиссиялар чорудар.

Бо соңгуулаарын чорударда областтын районнарын, хоорайларын, көдө болган суурларын соңгуулап комиссияларын тургуспас. Оон-биле холбаштыр соңгуулаар дугайында Дүрүмүн соңгуулаар үгөдө күөсөдөдөн хайгаараарын, ол ышкыш соңгуулап комиссияларын алдакдаларын дугайында билдиришиктинери болгаш хомудаларын көрүп шийтирилээр аякдак чылары чөк-чөр депутаттарын хамарышкан көдө Советтериниң күөсөдүм харызыл кылдыр.

Үнүп чоруткан депутаттарын орнунга өскө депутаттарын соңгуулап турар чүк чөк ужур-дузалык болуу турар чүк болганда, соңгуулап соңгуулап хуңунге чедир ийай-бөк чоруп апараңда «соңгууру өргөниң шыныкызын» оларга тываспас. Ындыг чүве болганда бир өзөс соңгуулаарын даңызында кирген соңгуулап соңгуулап даңыларга шупту кээп киришкен болза, бадылаашкынын бөрин дүкөкөнниң 12 шап бетинде-даа төнгөн деп санааш түнөлдү үндүрүп болур.

А. ЗАЙЦЕВ,
облуккускомнунд оргинструктор кылдызын эргелекчи.

МАЛЧЫННАР ШКОЛА ТУДУУНДА

Өвүр районунун «Коммунизм-че орук» колхозунун Бора-Шай девишээрине чурттап турар малчыныры Ары-Бажы сүт-бараан фермазынын төвүнге аге школа тударын шийтирилээр.

Чоокта чаа Бора-Шайда бүгү малчынар школа тудуунга хөргөлөөр тудуг аякын кезип белеткээринге шөф аякылы кылган. Ол шөфтин түнөлдө 800 ажыг чулук тайгада кезип белеткерттинген. Малчынарда М. Очур-оол, М. Барымаа, М. Чанчи, М. Даш-оол, Олан-оол, Шадыр-оол, Мамы оларын кайсы-лаа 30—30 чулук кезер нормадын 40—40 кылдыр күтөдип, шөфке онза идепкейлиг аякылаан.

Тайгада белеткерттинген ийиш чөлаачы А. Мадыр принциптериниң бирээзи болза облгагазын чурттан турары 3 хулауг ийишкы ойнаашкынын чөкшени болур. Ол чөкшенин 1947 чылдың төңчүзүнде 20 чыл хуусаалыг үндүргөн болгаш бо үгөн дүртүгүндө оон 120 кол болгаш 20 неведя ойнаашкынын чоруткан.

Чөкшениң негеделин өзүтөөр ол 20 рубльдин кайы-лаа 10 рубльдин деп ийи үнөлиг. Чөкшө рубльдин болза кол үнө, а он рубльдин—чөкшө рубльдиниң чартык болур. Чөкшө кол ойнаашкына облгагазын 5 муң рубльге таварып берген болза, чөкшө рубльдин облгагазынга ойнаашкынын бүрүнү-биле, а он рубльдин облгагазынга өргөнө кам савап, ойнаашкынын чартык төлөп бээр.

Бо чөкшенин облгагазын СССР-ниң кайы-лаа ажаалга кассагазын туду садып ап болур, а бир өзөс салдыксыз база-ла ажаалга кассагазын салдыгып болур. Чылдың киргиздириниң үш хулауги ортума-биле 20 чылдың бүтү дүртүгүндө чоңга төлөп бериш турары ук облгагазын аякдак-на билдингир-дир. Илчангаш чөкшенин негеделин бүтү 120 кол-да, 20 неведя-да ойнаашкына ойнаашкыныннын сагын болгаш ойнап алыр түнөри бир демей кылдыр доктааткан. Чөкшө, 1961 чылдын январь 1-ден өргөдөш эргилдө он алды разрадыч облгагазын бар, ындыг болганда кол ойнаашкын баруунга-ле 136 муң ойнаашкын бар, олардын иштинде 5000 рубль түнүчүн ойнаашкынын 32, 2500 рубльдин — 80, 1000 рубльдин — 400, 500 рубльдин — 1280, 100 рубльдин — 11200, 40 рубльдин — 123008 ойнаашкынар бар. Немелде ойнаашкынага ийишкы-биле 184 ойнаашкынар болур, олардын иштинде 10,000 рубльдин — 16, 5000 рубльдин — 80, 2500 рубльдин — 400, 1000 рубльдин 1280, 500 рубльдин — 12,800, 100 рубльдин — 36,800 болган 40 рубльдин — 132, 624 ойнаашкынар бар.

Ойнап алышкыныннын кол ойнаашкыныры чыл бүтүрүн январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де, ноябрь 30-де, а немелде ойнаашкынын—чыл бүтүрүн сентябрь 30-де болуп турар. Кол ойнаашкынага таварышкан ойнап алышкынын, ойнаашкынага таварышкан облгагазын кам хөкө садып алганын хаман чөккө

Чыл бүрүдө чеди ойнаашкын

Ажаалга кассагазынын бериш турары чөкшүн шыгжаарларга калааларынын өзөс ажыктыг хөргөлдөрүн биризе болза облгагазын чурттан турары 3 хулауг ийишкы ойнаашкынын чөкшени болур. Ол чөкшенин 1947 чылдың төңчүзүндө 20 чыл хуусаалыг үндүргөн болгаш бо үгөн дүртүгүндө оон 120 кол болгаш 20 неведя ойнаашкынын чоруткан.

Чөкшениң негеделин өзүтөөр ол 20 рубльдин кайы-лаа 10 рубльдин деп ийи үнөлиг. Чөкшө рубльдин болза кол үнө, а он рубльдин—чөкшө рубльдиниң чартык болур. Чөкшө кол ойнаашкына облгагазын 5 муң рубльге таварып берген болза, чөкшө рубльдин облгагазынга ойнаашкынын бүрүнү-биле, а он рубльдин облгагазынга өргөнө кам савап, ойнаашкынын чартык төлөп бээр.

Бо чөкшенин облгагазын СССР-ниң кайы-лаа ажаалга кассагазын туду садып ап болур, а бир өзөс салдыксыз база-ла ажаалга кассагазын салдыгып болур. Чылдың киргиздириниң үш хулауги ортума-биле 20 чылдың бүтү дүртүгүндө чоңга төлөп бериш турары ук облгагазын аякдак-на билдингир-дир. Илчангаш чөкшенин негеделин бүтү 120 кол-да, 20 неведя-да ойнаашкына ойнаашкыныннын сагын болгаш ойнап алыр түнөри бир демей кылдыр доктааткан. Чөкшө, 1961 чылдын январь 1-ден өргөдөш эргилдө он алды разрадыч облгагазын бар, ындыг болганда кол ойнаашкын баруунга-ле 136 муң ойнаашкын бар, олардын иштинде 5000 рубль түнүчүн ойнаашкынын 32, 2500 рубльдин — 80, 1000 рубльдин — 400, 500 рубльдин — 1280, 100 рубльдин — 11200, 40 рубльдин — 123008 ойнаашкынар бар. Немелде ойнаашкынага ийишкы-биле 184 ойнаашкынар болур, олардын иштинде 10,000 рубльдин — 16, 5000 рубльдин — 80, 2500 рубльдин — 400, 1000 рубльдин 1280, 500 рубльдин — 12,800, 100 рубльдин — 36,800 болган 40 рубльдин — 132, 624 ойнаашкынар бар.

Ойнап алышкыныннын кол ойнаашкыныры чыл бүтүрүн январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де, ноябрь 30-де, а немелде ойнаашкынын—чыл бүтүрүн сентябрь 30-де болуп турар. Кол ойнаашкынага таварышкан ойнап алышкынын, ойнаашкынага таварышкан облгагазын кам хөкө садып алганын хаман чөккө

Төлдөп ап болур. Немелде ойнаашкына таварышкан ойнап алышкынын, бир өзөс таварышкан облгагазын ойнаашкын болуп турар чылдың январь 1-ден өрай өзөсте садып алган болза, тодаргайлаарга, ойнаашкын болурунга чедир 9 ай-дан өзөш өзөс хуусаада садып алган болза, илчан төлөөр. Немелде ойнаашкына таварышкан ойнап алышкынын чөкшенин ээсиниң алыр өргөсүн ук ойнаашкынын дес-дараа дугайында аякдак камсарында талон-биле бадытлап шыналар. Чөкшөдө, 1961 чылдың бүтү дүртүгүндө ажаалга кассагазын 3 хулауг чөкшениң облгагазын 1962 чылдың сентябрь 30-де болуп турар № 15 болган оон-биле дараалашкан дугаарларды талоннар-биле садар.

Бо чылдың май 30-де Калинин хоорайга 81-чи кол ойнаашкын болган. Чөкшениң хуусаалы төңчүзүгө чедир ам-лаа 38 кол, 7 немелде ойнаашкынар болур. Кайы-бир ойнаашкына ойнап алышкынын таварышкан облгагазын төлдөтүп кээр болган оон соңгаар ойнаашкына киришес. Оон ужурунда чөкшениң бир разрадыч талон-биле ойнаашкыны буруунга киржиш турар ойнап алышкынын чөкшө дөмей саны облгагазынын өзөшөп турар бүтү сангыта дөмей хамаржып турар. Оон түнөлдө ойнап аларынын аргазы чыл келген тудум-на уладыр.

Ындыг чөкшөтү ап көрсөдө. Кызыл хоорайнын ажаалга кассагазын 1960 чылда бо облгагазын ойнап алышкыныннын 1948 чылдан 1952 чылга чедир 5 чыл тургузада төлөөндөн хөйүн төлөп берген. Эрткен чылдын эрги өргө-биле 10 болган 5 муңарын, бир муңарын болгаш дакка хөй 400 рубльдин ойнап алышкыныннын чөкшө, Илчангаш чөкшенин 3 хулауг облгагазын садып алыр талон-биле чөкшүн соңгуулап чыл келген тудум-на өсүп турар. Бир өзөс чөкшениң баштайгы чылдарында (1948—1952 чылдарда) ол облгагазын Кызыл хоорайга чүгө 528 муң рубльге тараткан турган болза, чүгө 1960 чылда 1 миллион рубльге тараткан. Моон ап көргө 3 хулауг чөкшениң облгагазын чөкшө чөкшө шыгжаары чөкшени ээсинге дүң ажыктыг дээрин үстүнде айтканын, саннар бүтүрүлдү-биле хөргөдөш турар-дыр.

Т. ИЛЬИН,
Кызылдын төп ажаалга кассагазын эргелекчи.

БАШТАЙГЫ ОН ХОНУКТА

Талды районда «Тилелге» совхозтун төп сүт-бараан фермазынын коллективниң июнун баштайгы он хонунда 178 саар илектен 9910 кг сүтү саап, күрүгө дүжааган. Бирги декаданын түнөлдө хооңун саачы О. Анай-көк нийти-биле 980 кг, комсомолчу кыс К. Чечей-маа 880 кг сүтү саап, социалистик чарыштын тилекчилери болганнар.

Ферма чайгы туружунче көмөккөн бээр шоолуг үр үе өргөдөш.

С. ШОЙДАН.

Колхозтун чайлагларында

САРЫГ-СӨП, СӨӨП-НИң ХХП сөздөдөнүгү турушур калбаран социалистик чарыш ээсиниң аякдак чыларынын, ылыгыч малчынынын кызымак күш-ажыгыче улам сорук кирип турар. Каа-Хем районда «Буруналар» колхоз күрүгөдөш дүк белеткээр хулаасалар дүрүн күөсөдир, чайгы мал семирткилери организацыя чорудар соруга-биле хонунда кыргыдаан чогуру өйүндө чедикшиниң дооскан.

Колхозтун мал бригадириниң өр Базарстаттын диннатынын өзүтөөр алырга, хөйлан ортума-биле 1200 грамм дүк, өскүдөн 400 грамм чөккө алдынган. Арылап сортаан, шарпын-тыраан баштайгы 15 центнер дүкту күрүгөдөш дүжааган. Төрөөн чуртка дүк белеткээр хулаасалары түсүдирди дүк ажыг улажып турар.

Малчынынын амгы кол кичөөнгейин чайгы семирткигө улажып турар. Бо дүнөөр баштайгы жүжүргөн колдан маллар чайлагларда чөдө берген. Чөкшө, малчын өш Норбу 316 ирттерин Бүрүн-Хем бажында семирттип турар. Белеткее семирткин-биле 76 шарылары өш Дага, а 120 ажыг молдургаларын өш Белек олар Бүренин, Бедирини таарымчалыг оларынга чайлагдын турар. Чыгыгы Онуц бедириде көжүргөн, сүт-бараан фермазы база чайгы оларларда шыгжаар.

М. АРАКЧАА.

ТУУЙБУ БУДУРЛУГЕЗИНДЕ

Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозунун өш Дамдын удурткан 30 аякдан, туйубу кылды бригадасы эрткен чылдын 85 муң туйубу бугурун, төрөө колхозуна 35000 рубльдин (эрги акша-биле) ортугазын кирген.

Бригаданын кижигуверни бо чылдын база-ла 85 муңдан өзөш өзөс туйубу бугурун хулаасалар. Оларда ам 2 төрө, 12 аыг бажылаттырган. Дамынның бригаданын кижигуверни аякдак эгеленин баштайгы 5 хонунда 8 шап малгагы бастырган, дептэи. Кышкы үеде 25 чаа хөптөөштери кылганыдан чаа туйубуларын азыгаары дески, шывары бедик.

М. АРАКЧАА.

УРУГЛАР БИБЛИОТЕКАЗЫНДА

Эки ном—бистик өңүгүөс болгаш башкыөс. Номнарда кижилериниң эрткен болгаш амгы үгөдөш, Төрөөн чуртувустун болгаш оон кайсажыктыг кижилериниң дугайын билди ап турар бис. Ном бисти өзүлүг наймалга, күш-ажыкка ийик болурунча, кызымак чорукка өөредип, бистик бишкышты байдып, эртежиң, техниканың байлктарын бистик шийтээбил аларыныкка дүжаалар.

Школочулар арзинга номну пропагандалаар— хоорайнын уруглар библиотеказынын кол соругазы болуп турар. Амгы үеде бистик библиотеказынын номчуучуларынын саны 1062 кижиге чеккен. Номну камнап, хөйү-биле номчуп турар идепкейлиг номчуучулар хөй. Оларга № 2 школаның 4-ку классчын Лариса Бадмаева, № 3 школаның 4-ку классчын Лариса Давыдова, № 7 школаның ийиш классчын Сержа Шербак, Наташа Хертек, Игорь Кутевин, (№ 7 школа), Роза Даваа (№ 1 школа) болгаш өскөлөр-даа хамаржыр.

Оондар, уруглар пионериниң кижиге чеккен алдарыг кижилериниң, Төрөөн чурттуң камалкыларын, коммунисткы күш-ажыктын бригадаларында, чехтеринде аякдап турар кижилериниң болгаш өскө-даа чүгүлдериниң дугайында номнарны номчуп турар.

Уруглар библиотеказы сөөлү үеде кадык солун аякдак эрттирген.

Устугу класстарын өөреникчилери-биле «Чеди чылге аян-чорук деп литература кижээси солун эрткен. Ол кижээ Захарченконун «Чедер станциясы даарта», Прележеванын «Эртем болгаш күш-ажык кады чурттаар», Ляпуновтун «Черде, дээр-де болгаш далалда», Емагичиниң «Элбешимди чурту», Дороховтун «Тайгада алмазтар», Воронкованың «Улуг өө-бүдө» деп номдарын допчулаан номчаан.

«Улуг Ленин», «Африканың хостага хүн», «Эртем болгаш шажын», «Пионерлер Төрөөн чуртка», «Чаа чүлдер» деп делгелелериниң организациядан, «Ленин чурттап чорудар», «Ленин дийр», «Ленин чурттаар-да» деп үгөдөш эки эрткен. Делгелелер чанына: «Парлаага хүн», «Радио хүн» деп беседалар бичилериниң соңгуураалын болдураан.

Ам «А. М. Горькийниң мөчөндөн бээр 25 чыл болганы» деп делгелелериниң кылган болган 7—8 классчын өөреникчилериниң Горькийге турсалганы литература кижээсин белеткеп турар. Июнь 22-ге холбаштыр «Ада-чуртун Улуг дайынын эгелээндө» бээр 20 чыл болганынча деп делгелелени кылды турар бис.

Чуртук: библиотекарь Г. Тазаева бөчүк уругларга кандыг номнарны номчурун сүмөлөп олар.

М. НЕВОЛИНА,
хоорайнын уруглар садынын эргелекчи.

троскоп-биле шийткен турган Казары биле Эверский олар көрүп көргөш, оон көмүрүг ажыг хөйин (углеродтун) каттыкшышкыныннын безин тып алганын. Илчангаш ук хөйлериниң (газтарын) дыкка хөйүн Ай болууга тудуп ап шыдаа турар. Айда сүт ийикке азы хөптөө болу дег сүт бусталымшыныны бар деп чутаалары берге. Илчангаш ол чорук мыда амгы-рал чөк боор деп түнөлдө өкөп турар.

Хүнчө чөккө туруп турар, бистик кожамыс болур Венере деп сылдыстын кыры булуттуг каз-биле бүргөдөн. Илчангаш оон фийангит байдаларын дугайын (бүдүш тургузуун) аяк-ле билбес бис. Венераның инфра-кызыл чыгынаам-кызыл дөмчөли чүгө булуттарын даштыкы температураны көргүзүп турар. Ол температура казыыр 33, казыыр 38 градуска ден.

Радио чалгыларын аякдап турган сылдыстын болуун кырынын температураны база тодаралып ап турган. Оон илчөөни болза сылдыстын кырынын температураны 300 градус хире илчөө болур. Венераның кызыл атмосферазы азоттуг болгаш мыланыг хөмүрүг ажыг хөйүг хире, илчээде оон хөмүрүг ажыг хөй Черинден каш чүс катан хөй.

Венераның атмосферазында сүт бузу бар дээрни чоокта чаа илчөө. Америк эртемденер Менцель биле Уильям болуп турары өзүтөөр аларга, Венераның кырын шупту сүт шыккан бооп турар. Ындыг түнөлдө кылдырыш чамдык барымдаларын бар, чилээ, Венераның атмосферазында хөмүрүг ажыг хөйүн элбээ база анаа хамаржыр турар. Илчангаш 300 градус илч

температурага сүтлүг омаң чүгө Чериян бажышкыныннын 90 хире катан бар шак ындыг атмосфера бажышкынынныга туруп болур, оон башка бүтү сүт шупту хайын үн бээр апар.

Бир өзөс органик-химияткы чөртү хөжүдөдүн баштайгы чадалары Венераның байдалыга эки тааржып болур болзажок, бистик Черде туруп турар организмнеге хамарыштын алырга, Венераның кырын фийангит байдалары (Венераның кырын сүт шыккан чорук) мыда амгырап чөк деп турар.

Бистик Черивисте туруп турар амгыраалын байдалары-биле Марстын байдаларын денгээр Марста байдалар база-ла берге бооп турар. Ук сылдыстың атмосферазы аажок силемө. Оон хөй нуруузу азот, дамчыраг хөй болгаш шоолуг өзөс сүт бустарында тургусуунда байдалыг. Хөмүр кислотазы мыда Черинден барык ийи катан хөй. Хостуг аякдор оон мынчага чедер тыгылбаан. Марстын атмосферазында дош кристалдарында бүткен эдир булуттарын болгаш дош азым дош азыннен тыгылган сарыг булуттарын көрүп болур. Марстын подстарынын өңү аяк, ол болза кызыл уул-ла дээрге каш сантиметр хире доштар бооп турар. Чазын ол доштарын кызылдан экваторге утлай ногоаныммаар акжөк өңүгү чөккө тыгыл бээр, оон чамдык эртемденер хар-лош сүт эрөөш, оон орунда үнүш дошдары тыгыл турар-дыр деп санап турар. Марстын климаты аажок калыгдошкун. Бир өзөс Черде хамарыштын алдыр болза ол далай деннинден 20 километр беликте турар деп сынынын аякдак шыккан бооп турар.

Марста амгыраал бар бе, чөк бө дээриниң дугайында өртем ном-

нарында язы-бүрү, харын мырыл-бот-боттарыга уурулашкык болдалар бар. Чилээ, бистик мөчөөн астрономовус Тихов болза Марста эки хөжөөн үнүш бар деп санап турган. А өскө бир өзөс эртемден Ледискийниң фоданы оон өскө. Оон фодан турары болза Марстын атмосферазында өзөш сүт бустары ук сылдыстың кырынга суук чүдү бооп мөчөнежип көргө, анаа эки сайыраван, анаэробут микроарт тыгыл турар. Ук микроарт килоруд чокка чурттап болур. Илчангаш ук астроном фоданы-биле алырга, Марста амгыраал Черде амгыраалга болзага көчүгү бөдүн хөй-виралг бооп турар.

Ол бүгү тыгылкы бөдалдарын кайыны-лаа шын азы мөге деп санаар арга чөк. Чүгө дээрге планеталар арзынга ужулушкунун үеи келгиче дээр Черден дашкаар туруп турар калык-бир делегей амгыраал бар бе азы чөк бө дээриниң бис шуут чутаалан шыдаас бис. Планеталарын кырында фийангит болгаш химияткы байдалары оларын тыгыл, хөжүп турар үеинде үнөдөн-биле өскөлөр болур болгаш оларга дийр чүвөлөр ук планеталар-биле даштыкы делегейиниң оонгай салдарынын түнөлдө тыгылган бооп чалаас. Дээрде туруп турар өскө делегей-лерде тыгылган организмнеге бистик Черивистин байдалары шуут таарыштын барып болур, ол шыккан бистик Черивисте тыгылган организмнеге мыда байдалар база таарышпас бооп чалаас.

Илчангаш организмне чүгө даштыкы делегей салдары бооп турар өзөс, организм база чурттап турар делегейин бир яны өскөртүп, бо дунга таарыштын ап турар. Ол чорук чамдыкта улуг космиктиг хөмчөз-биле чоруп турар болгаш илчангаара ол-бо планетанын бүтү

биоферазы өскөрү, ол бүгүнү астрономуг шийткел-биле билди ап болур. Чамдык таварылгаларда ындыг өскөрүшкынын шөолуг өзөс боор болгаш ону ырактан шийткел көргө, мыда организм туруп болур арга чөк байдаларда турар шыккан сагындырар.

Оон чилээ кылдыр соок чөдөрде өзүп өвүдөп турар бактерияларын ап болур. Олар ындыг соок чөдөр-ге камнап дийр турары дээрге, чоондуг боттарынын чурттап турар чөдөрлериниң температуранын чылдып ап турар болганда ындыг. Илчээде дийр чүвө бүрүзү болза-базырапай болган тудум дошчандык турар делегейден улам хостуг бооп турар деп чүвени дөмөглөөр хөргө. Оон чилээ кылдыр Арктикада туруп турар илч ханыг дийр амгыраалын кирип болур.

Материалны шийткешкынын үнүш болгаш адыгууну амгыраалга болзага бедик сайыраан социал хөйи бооп турар кижиге амгыраал ол талазы-биле улуг бажынарны кылган. Оон кайсажыктыг чилээ Октаргайда байдал кижиниң амгыраалына таарышпас, харын-лаа өргөңей чутааларга «өдүмүг айылдыгы» деп санап турар. Гагаринниң анаа мөңдү чагай чөрааш келген болур.

Өскө делегейлерде амгыраалдык бар-чогуну дугайында айтыргыш шийтирилээр ол-бо байдаларга организмниң туруп болур, болзазын дугайында болвазы, а Октаргайнын ангы-ангы булуңтарына материалын камчар чөртү хөжүп болурун оруктарын өөрениринде болур. Бир өзөс ол оруктар бистик Чериян эрткен оруу-биле барык дөмей хире болза ол-бо планеталда амгыраал аякдак бар болур ужуру болгаш ук амгыраал болуун хөжүдөдүн Черде амгыраалга болзага харын илчээдери бооп

болур. Чүнүп талазы-биле илчээдери бооп болуру дээрге ам үеде ол-бо планеталда туруп турар амгыраалын хөжүдө чадзы азы этаптары илчээдери бооп болур. Өскө планеталарда амгыраал Черде амгыраалын хөжүдө талазы-биле хөжүдүп ийикпе азы мурап болур.

Гагариниң ужулушкуну-биле эгелдөн Октаргайда планеталар арзынга зарылзанын азы амгыраал дугайында эртем болур биологиянын мурунга камчар-лаа аажок улуз келер үеи аякшан. Ол үе амгыраалдык Черде хөйириден амгы өскө хөйирилерин болгаш хөжүдөдүн өөренир арганы бериш турар. Илчээде Октаргайда туруп турар делегейлерде онаа болзазыраан дийр амгыраалын ийикпе азы чаа хөжүп олар организмнерин-лаа тып аар болза, оларнын кайсы-лаа артемеге улуг ужур-дузалык бооп турар.

Ол чорук бистик эрткен үеиң кадыг турганы, ол шыккан база келер үеиң камыг болуру деп чүвени мылп билди аларыга дугаалар. Илчээде бир өзөс биске өң чөккө турар планеталарда амгыраал чөк-лаа болур чүвө болза, ол чорук амгыраалын бүтү талааларын улам хандыр өөрениринге чүгөдө болур. Ол чорук, шыгыга Черде амгыраалын камчар тыгыл келген, оон мурунда туруп турган болгаш

Шуулган бодунун идеялары-биле миллион-миллион аныяк кижилерини чүректерин хайныктырар

МОСКВА. Новокузнецкая, 11. Озалааш ийи хат бажынын кьер эжинде азып каан самбыра-да азы-бүрү дылдарда мынчаар бижеп: «Аныяктарын Бүгү-делегей шуулганны доктаамал секретариаты». Шуулганга хайныктырар белектерин, аныяк салтакчыларын Москвага болур бүгү делегей ужуражышкынынын идеалын дөптөөсү оолдар, кыстар-биле чер бөмбүрөөнүн бүгү булунарнын харылаа-шак оон эгелеп чоруп турар.

Аныяктарын бүгү делегей шуулганнын ажытырар хүчү июльдун 25-ти найбараче база табынж кожа-хөлбө турарыны чукулдугу тайынга мынакшылдыг бүгү кижилер азы-бүрү дылдарга чугаалап турар. Шуулган болза аныяктар шимчөөшкенин хөгжүлденине чугаа уе-чада болур деп чүве ам беши тодаргай апарган. Аныяктарын хөлбөп турар айтырары чугаалажыр дөш оларын бир-ле дугарында чыгыры ол. Шуулган азы-бүрү националдыг аныяк кижилерин агы-да, келер-даа уеде чүгле дем катжыктырар эвес, харын база агы-агы политиктиг бузулган, үеде бол-далын калдырар.

Оон белектелинин делегей комитетинин тургузукчу хураалына доктаамал секретариатты тургускан. Бистер секретариаттын кежигүнери-биле чугаалажып танышкан бис.

Гвинеядан келген аныяк кижиле ужурашкыны. Ол болза Гвинея, Сенегал, Гвинея, Гана, Сумарие доктаамал комиссияны кежигүчү болуп, Африка чурттарына ажылдап чораш.

Шуулганнын идеянын дугайы африкан аныяк оолдар, кыстар калчар чоруп турарын дугайында оон-биле чугаалажып бис. Гвинея Сумаре чагаалардан болган бодунун көрүп билген чижектерин биске чугаала-шак.

Бисте-биле беседанын оон, Барын Африканын студент-леринин бүгү-нүгү эвилели шуулганны улустарын аразына бот-боттары билчир чорукка өн аки арга кылдыр хүзөп көргөн деп демделген. Ол эвилеле Сенегалдын, Малини, Гвинеяны, Тогоуну, Верхний Вольтууну, Нигерияны база Доминиканы аныяк өскенери каттышкан. Чер бөмбүрөөнүн бүгү аныяк өскенеринин ол ужуражышкыны тускай хамаарышпас чорукту ам-даа чедип албан Африканын чамкы улустары ону алдыртып чамкы болур деп африканнар билип турарлар.

Африканын депшилегин болган демократия аныяктарын Африка эвилели шуулганнын Сенегалда национал белекел комитетин тургускан. Шажын чулдугуна комитеттерин база тургускан. Гвинея республиканын аныяктары уран чүдү база спорт дөптөөсү комитетинин чавында шуулганнын белектелин чорудар комитетти тургускан. Делегейин шуулган фондусу кылдыр комитетке театрларын көргүзүлгө-

риден база спорт көргүзүлгөриден ахма-хөргөнгү чыып турар. Курсейин Сумаре ол чурттарга чораш, Контонун дүрүм өзүлгөрү чаванын аныяктар хөргөнгү талазы-биле секретариатга ужурашкан. Оон дунатынча болза, делегей аныяктарын шуулганны чорудар-оол хамаарышпас чорукту дугайында илеткелди кылдырлар.

Доктаамал секретариаттын төлөөсүнө Ганалын шажыны Жеккоб Стивенс (Гананын аныяк пионерлеринин организациасы) база бар. Ол Англияга, Индияга чораш шуулганга холбашкан эвес азы чүдүлгөри билеп келген.

Латин Америка чурттарындан келген мезгелерин доктаамал секретариаттын кежигүчү Антонио Карсело (Куба) биле Нельсон Вануци (Бразилия) хүзөп ап туралар.

Бисте беседанын Латин Америка чурттарынын аныяктарын шуулганга калчар белекел турарын, Кубанын аныяк тура халкычыларын төлөөсү Антонио Карсело биске сонугурган-биле чугаалаан. Ол улуг болушкунга Латин Американын чурттарында чүгле аныяк оолдар, кыстар эвес, күрүнени, хөй-нигенин өске ажылдакчылары билип улуг сонугургалын илерепти турар. Оларга Мексиканын мундиз президенттин турган Ласаро Карденас биле генерал Эрнесто Чара олар хамаарып. Чер бөмбүрөөнүн аныяктарын ам болур ужуражышкынына Аргентинанын парламентинин бөлүк депутаттары байыр челири туралар. Оларын чамкытырар Москвага чуртталганын, шажын чулдугу айтыргыларын дугайында илеткелди кылдырлар.

Кубанын революстү чаванын кежигүнеринин бирөөнү «тайынып айтыргыларын болган национал хамаарышпас чорук дөш, империализмге болган колонизацияга үзү аныяктарын демисел» деп илеткелди кылдыр дөптөөсү Антонио Карселоан улуг сонугургал-биле дунанын бис.

Совет Эвилелинин доктаамал секретариаттын кежигүчү—Владислав Шевченкога база ужурашкыны. Ол болза СССР-нин аныяктар организациасынын комитетинин дугайында оралкычын шуулган-биле холбашкан аны-бүрү айтыргыларын ол өске чурттардан келген эш-өрү-биле хүн бүрү шиптирлеп турар. Оларын ажып улам өсүлөп турар. Ол черле билдингир. Чүге дөргө шуулган бодунун идеяны биле миллион-миллион кижилерин сепкил чүрөөн хайныктырар. Доктаамал секретариатка чүдө аныяктар, студенттер организациаларын эвес, харын парламентаын депутаттары, эртемин болган чечен чогаалын ажылдакчылары, башкылар, спортчулар, профсоюзинин ажылдакчылары, шажынчулар боттарынын дилеги кирип турар. Олар шуулган эргежок чүдүгө деп меделеп туралар.

— Мычалзжок шуулганнын улуралыкчылары база бар. Оларга делегейин социалист аныяктарын эвилели хамаарышпас чорукту чүдөп турар.

Аныяктарын бүгү делегей шуулганнын идеалын дөптөөсү оолдар, кыстар калчар чоруп турарын дугайында оон-биле чугаалажып бис. Гвинея Сумаре чагаалардан болган бодунун көрүп билген чижектерин биске чугаала-шак.

жыр — деп Владислав Шевченко чугаалады. Ол организациа бүгү социал-демократтарын шуулганга киржинден ойталаарычче кыйгырып турар.

Делегей аныяктарын Москва болур ужуражышкынын улуралыкчыларын идеей-жип турарын дугайы АКШ-та, Англияда, барын талакы өске-даа чурттарда аныяктар организациаларын ортузур шуулганга киржинден ойталаарычче кыйгырып чаганы таратканы ол дугайын хөргөлдөп турар.

Владислав Шевченкоуну улам-чылап чугааланын болза чамкы кижилерде ол шуулганны Демократия аныяктарын Бүгү-делегей федерацияны-биле Делегей студенттер эвилели чорудар деп балтып туралар. Мычалзжок доктаамал секретариатта ДАБФ-нын база ДСЗ-нин төлөөсү, оларын чүдүлгөри билеп турар.

Чамкы аныяк оолдар, кыстар буйды билп турар. Фестивалдын программасына культуралык болган спорттун кемчелери кирген турар болгай. А шуулганга болза индиг эвес, агы үеде чилип айтыргыларын чугаалажыр, калы кылдыр кемчелерин аныяк болуп дөш аныяктар организациаларын улугуучулары ужурашкыны. Делегей аныяктарын шуулганнын база 1962 чылда Хельсинкиге болуп өрт аныяктарын болган студенттеринин VIII-ки фестивалын ийни сонугулазы наймал болган тайбыч болур.

Шуулганнын улуралыкчылары-да, буурап дүшкен «соок да-йынды» политиканын чоруду-лукчулары-даа чер бөмбүрөөнө аныяктарын шуулган дөш чүдүлгө демиселин доктаамал хуу-чулук деп түнелинде Владислав Шевченко чугаалаан.

Доктаамал секретариаттын бистер-биле беседа кылган өске кежигүнери — Боам Булатеб (Марокко), Лучана Кастиелья (Италия), Ху Шин-ли (Кыдат Улус Республикасы), Сечиро Хапуэза (Япония) олар ам болур шуулганнын штавы болуп турар. Ол штабын чорудар ажылы көчүрүчү Делегейин аныяк өскенери ол ужуражышкынына, бүгү талакы хостугу дискуссиянынга, чүдө болур чартык ай арткан.

Б. ЛУНЬЯНОВ, (СЭТА-нын тускай көрр.).

Фидель Кастроноң чугаазы

ГАВАНА, июль 10. (СЭТА). Империализм болган колониализм дөргө, кижэ төрөлгөтөңнү хөгжүлдөтөңнү шалтыктып турар чүдү-дүр деп, студенттерин делегей эвилелин күүсөмуну Гаванада капитал бажынынга болган байыр-аламы түнел хураалга сөс ап чүве чугаалааш, Кубанын премьер-министри Фидель Кастро демделген. Империализм болган колониализм моральдык хоюлуларын дашкаар туруп турар.

Куба революция — ол дөргө Совет Эвилелин болган «делегей коммунизмин» ханьлап киришкенин түнел-дир дээринин дугайында империалист пропаганданын меге-хоозун бадиткашкынын, империалист пропаганданын ажыл-чорудугазын Кастро сөйгөлдөп турар.

Кара чыгыш шын чүдүлү: бистер тура халкышкынын боттарымыс үндүргөн бис, чүге дөргө бистер дашкаарттыр турган бис, америк колониализм боорунга, бүгү-ле чүвени америк эвилелин чөпшөрдөп алдырып болган бүгү-ле чүвени Вашингтонда курдепартамент-биле сүмелжирине пат турупкан турган, мычынгам бистир тура халкышкыны кылганымсты империалист билир харик чок болуп туралар-дыр. Бистер хостугу бооруни күзөп турган бис, мычынгам хостугу апарганмыс бо-дур.

Бодун хузуунда узуукап чок кылыр чүге-эртэин империализм тургузуп турар дээрин Кубанын революцияны бадиткап турар деп Кастро демделген. Бир-тээ империализм болган колониализм дөргө Азияны, Африканы болган Латин Американын улустарын дарап, күлдөп турар чорук болуп турар чүве төлөөсө империализм болган колониализмн эрте-даа, орай-даа болза узуукап ужурап революцияларын эге-үзөп бар болуп турар. Бир-тээ сонугулаалар чорутпаан чүве төлөөсө Кубада демократия чок дөр азымыг сымда-биле куба революцияга оон дайынчыларын халлашкынын дугайын Кастро оон мыа бодунун чугаазына демделген. Революциянын оон иштин-

де Куба революцияны-даа билип алдыр эрги идеялардан болган эрги үзө-бодалардан чарыч хөрек деп премьер-министр чугаалаан. Бистер, кубалар ам чөшнителелдин үнденинерин тургузур кылып турар бис, бистер оон фундаментизин салып, бирги казын туруп турар бис, мычынгам бажынын боду тутунгалак тура эвилел тыптарынын бодайын турар бис. Моон сонгаар бо капиталдыг улугтук төлөөлекчилери ажылдар.

Кубага уур бодунун агрессияны политиканын америк империализм аштыршышкына улай-улай таваржып турар деп Кастро демделген. Бир эвес империализм тулчушкынын моон сонгаар-даа чорудар деп бодол турар болза, ук тулчушкынынга оо моон сонгаар-даа уттурар анаар деп премьер-министр чугаалаан. Бир эвес империализм куба революцияны-биле тайбын кожа-хөлбө догунаашкынын күзөвиги турар болза, ол бүгү-ле тала-ларга моон сонгаар-даа аштыршышкына таваржыр анаар.

Кастро бодунун чугаазына, Куба бажык билбес чорукту узуукап болган улус өрөмдөлгөни сайырадыр дөш чорудуп турар кампанияга улуг кичөөгөйин салган. Бодунун төрөөн чуртунга дөдө эртем чедип алыр аргазы чок болуп турар. аны-дунма латин-америк чурттарын студенттеринге стипендияларын берип, бодунун университеттерине оларны өрөдирине Куба белеп деп ол демделген.

Совет Эвилели биле Кубанын аразында тараачын аныяктарын аразында тараачын аныяктарын кызыл харылаашын Европанын өске-даа чурттары-биле организациаларын Кастро салаалды. Чурттар аразына культура солчулганынга, бүгү чурттарын аныяктарын болган улустарын чоокшулажышкынынга догум ийини кежирине бистин чуртуусу белеп деп ол чугаалаан.

Ак бажынын меделели

НЬЮ-ЙОРК, июль 11. (СЭТА). Н. С. Хрущевтун Дж. Кеннедиге хүзөлдөп берген, герман айтырмынын талазы-биле болган атомунг база водородтук чөпекти шөндөрүп чорудурап дугайында тайыбыр би-жиктери Совет Эвилелинде парлап үндүргөн-биле холбаштыр. Ак бажынын секретариатын парлагга ай-

тыртырларынын талазы-биле дуу-лаалык Эндри Хэтчер Палм-Бичеге (Флорида штат) тускай меделелин корреспонденттерге кылган. Ол тайыбыр бижиттери чазактың хамаарышкан албан черлери, колдуунда-ла курне департаментин эөренип көрүп турар деп ол меделген.

Шериг эвилелеринге хөй миллиард доллар

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). АП агентиледин Вашингтондан дынатканы болза, АКШ-тын шериг уаурутукчылары бар турар шериг эвилелерин болган эвилелеринин «ишткай айым чок чоруну» бижыгыларынга ийи миллиард амыг долларын тыпсы дугайында делегин конгресске киргизген.

Төлөөлекчилер палатынын даш-тыкы хөргөтөр талазы-биле комиссиянын хураалына АКШ-тын камгала министрин Роберт Макнамарын меделгени болза, Азияны, Африканы болган Латин Америка чурттарына шериг дуураалык чызын көргүзүп чорук оларын «ишткай доктаамал» байдан хөзөр арттырырга эргежок чүдүгө болуп турар.

КНО-нуң айыыл чок чорук чөвүлелинде

НЬЮ-ЙОРК, июль 10. СЭТА-нын корреспондентин Г. Василевтин дамытып турары болза: КНО-нун Аймыл чок чорук Чөвүлелин июль 9-та хүндү болган хураалында Анголада байдалын дугайында айтырарын чугаалажып көрүп дооскан. Анголанын улутунга улур дөри чоруктарын сокса-дырларин португал эрге-чагыргаларга хүзөлдөп турар революциянын хүзөп алган. Колони чурттарга болган улустарга хамаарышпас чорукту тыпсыр дугайында Декларациянын негелдерин күзөлдөп талазы-биле бүгү күрүнелерин хүзөлдөгөни дугайын Чөвүлелин шиптиринеде база сагындырар турар.

Аймыл чок чорук Чөвүлелиге барык негелде үргүчүлгө болган азия-африка чурттарын төлөөлекчилерин идеейли киришкени ол чугаалажык болза, португал чазактын Анголада чорудуп турар ханьгы колониализм дөргөнгө делегейин улустарын шиптирлеп бурдуу шал турар деп чүвени көргөткөн. Моон-биле кады чугаалажык, мынагы кириген саналарын бадиткашкыны Португалынын НАТО талазы-биле чамкы эвилелеринин «антиколониализм» меделелдерин өзүлүгү утка-шыгарын база илереткен.

Аймыл чок чорук Чөвүлелин күн шиптири хураалына чыкканын, АКШ-тын, Англиянын болган Португалынын төлөөсү савал берген. Олар шиптузу чыгыш ол-ла согулган күзөлдөр — Португалынын фишисти чазан агартыр болган Анголада колониализм дөргөнгө соксадырынга амыктыр кемчелер-нин алдыр дугайында Чөвүлелин шиптирлер дөш боттарынын-биле оралдажып турганнар.

Оон дараазында ССР-нин төлөөсү В. А. Зоринге сөс берген. Анголада халктыг болушкуннар — түр чөрич чоңулды үгөн бир-ле алуучуларынын ажыл-чорудугазынын түнел-дир дээр дугайында тулчурушкуннары-биле хөй-нигенин бодолын меделген португал колониаларын оралдажышкынын чыгарын В. А. Зорин сөйлөшкөн. Салазарын фишисти чазан Африкада колониализм дөргөнгө чорудуп, боо-нун болган чызын күжү-биле делег чурттын чоңу кул кылдыр дөшө арттырар оралдык турар. Анголанын девискөри Португалла-

нын бодунун девискөриден 14 катал амыг турар болгай деп совет төлөөлекчи демделген.

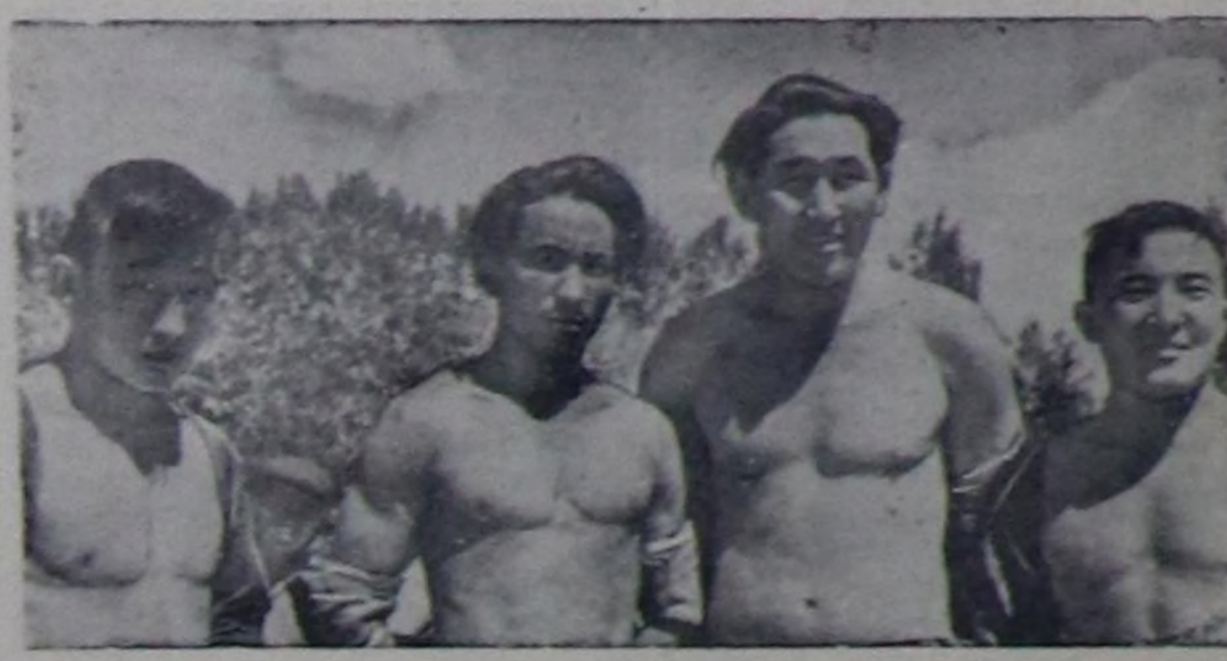
Франциянын болган Англиянын төлөөлекчилеринин «сөмрөгөй болган тыртылар чорукту көргүзүр», Анголанын улутунга дууламчы көргүзүрине далашпас, Салазарын чазан чорукту шалпас деп кийгыртыларын буртуну-биле хоозун чугаалап турарын совет төлө көргүзкөн.

Улустарын улуг хосталгазын үзөлдөп португал колониаларга хамаарыштыр ону чыгыш көр эвес, харын ону шыгымы болган шиптирлеп бурдуу шал көр ужура-лук бис деп совет төлө меделген. Бизин чорукту — Анголанын улутунун шыктын мун-мун амыгтын негеп турар. Португал улутун өмүзөлдөп чүве чугаалаар кылдыр-даа эрген чок каш санын колониаларга эвес, а Анголанын улутунга хамаарыштыр өзүлүгү культурут болган кижиги болуп ол чорук негеп турар. Аймыл чок чорук Чөвүлели КНО-нун Уставы-биле хамаар бодунун хүзөлдөгөни күзөлдөр болган тургустунга аймыл чок байдан негеп турары далаштыр кемчелерин дугайында шиптирин хүзөп алыр дөргөнге идегей илерейлеп турар бис.

Саналынын түнелинде Зорин Чөвүлелин кирген революциянын төлөөсүн тайыбырлааш, Цейлонун, Либериянын болган КАР-нын революциянын төлөөсүн шиптирлеп чөпөк болзажок, колониализм дөргөнгө бодунун бодунун айымал чорук доктаамал талазы-биле Аймыл чок чорук Чөвүлелин далаштыр кемчелерин алырынга өн-бөшайгы бажы кылдыр ол төлөөлекчи детки болур деп совет төлөөлөр савал турар дөрич ол чугаалаан. Совет төлөөлекчи ол төлөөлекче мындай чазалганы кирген: Дөрич кемчелерин дөш-дөрич соксадырынга португал эрге-чагыргаларын кийгыртыр дөшө чүдүлгө — ангола улуска улур чорудуп турар колониализм дөргөнгө Аймыл чок чорук Чөвүлелин бурдуу шал тур деп чүдүлү нөмөр.

Оон дараазында бадиткашкынын өгөлдө. Революциянын төлөөсүн шиптирлеп чөпөк болзажок, колониализм дөргөнгө чорудуп, боо-нун болган чызын күжү-биле делег чурттын чоңу кул кылдыр дөшө арттырар оралдык турар. Анголанын девискөри Португалла-

СПАРТАКИАДА ДООЗУЛГАН Мөгелер болгаш адыгэжылар

Эн чник деизге Тандыин төлөөлекчин Эрендей хүресе чоругу 9 мөгелерин 8-зин окташ, бодунун деизинге область чемпион болган. Ийги чөри чеди мөгө окташ К. Ооржак (Барыин-Хемчик) алган.

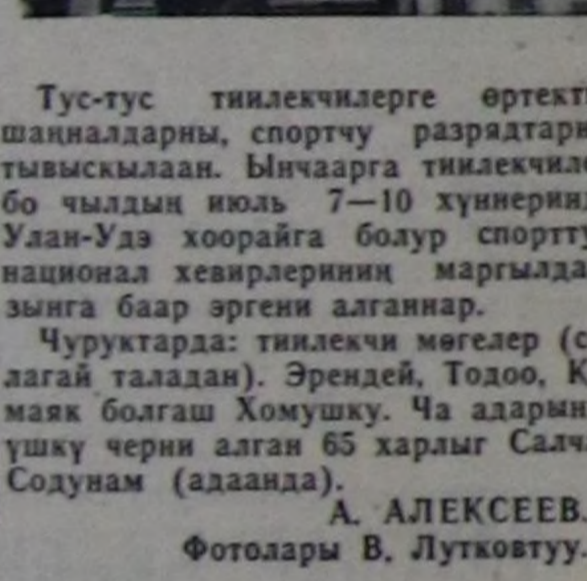
Чник деизге эн сөөлү салгыта чедир ийи мөгө—Тодоо (Чөөн-Хемчик) болган Көк-Дог (№ 10 мөханазия училешти) олар 12—12 мөгенин окташ турганнар. Анаа Тодоо тилөөш, чемпи болган. Ортумак деизге Хоумушу (Бай-Тайга) 12 мөгенин окташ, бири чөри, Шангыр-оол («Урожай») 11-ни окташ, ийги чөри алган. Аар деизге Кумаак («Спартак») чемпион болган.

Эн чник, чник, ортумак, аар деизге чемпион болган 4 мөгени областын тулган чемпиону ат дөшө база хүрештирген. Анаа А. Кумаак шүүлген, а Хоумушу ужурушкен. Ушкү, дөрткү чөри Тодоо, Эрендей олар үлөшкөнер.

«Совет Тының 5 чылы» стадионун ийи хүн үргүчүлгө ча аларын маргалдашынга оолдардан Бушуге («Спартак») тилөөкчи болган. Ийги чөри Чидиг-оол («Буревестник»), үшкүзү Ооржак (Барыин-Хемчик) алган. Улуг улустарын маргалдазынга Назын («Буревестник») бири чөри, Косарев («Динамо») ийги чөри алган. Бай-Тайганын спортчусу, 65 харык пенсионер Салак Содунам «Спортч болуру кымга-даа орай эвес» деп чүвени бо-за катал көргүзүп, Тес-Хеминга төлөөкчизи Хуурак-биле үшкү чөри үлөшкөни өөрүнүчү болган. Ча аларынга команда талазы-биле бири чөри «Буревестниктин», ийгиниз «Спартактын» болган үшкүзүн «Динамо» командалары алган.

Кежээ спартакиадын түнелин

Тус-тус тилөөкчилерге өрөктин шанааларын, спортчу раздатканы тысылаан. Бичаарга тилөөкчилер бо чылды июль 7—10 хүнеринде Улаан-Уаз хоорайга болур спортун национал хөвиреринин маргалдазынга баар эргени алганнар. Чурттарга тилөөкчи мөгелер (Салак болган Хоумушу, Ча аларынга үшкү чөри алган 65 харык Салак Содунам (адаанда).

А. АЛЕКСЕЕВ. Фотолары В. Лутковтуу.

Аар атлетикага

Спартакиадын ийги хүнүнде аар атлеттер деизи шою көзүрөнгөн маргышканыр. Чник деизинин спортчусу И. Чижов 32—32 кг ийи шойну ийи холдыр-биле 14 катал, мынд чыгыш шойну бир холу-биле 24 катал көдүргөш, чемпион болган. Алексей Дембек И. Чижовка чүдө 2 сан четейин баргаш, ийги чөри алган. Ол ийи шойну 13 катал, чыгышын 27 катал көдүргөн.

Оонун төңчүзүгө чедир 10 минута артка, «Моторун» ойнакчылары шавар халлашкынын үргүчүлөп турганнар. Бир күшүг халлашкынын үезинде мячик кызылчыларын халлазынын эжинде шөгө келген, мячик спартакчыларын бирээнин холуга дөптөп, он бир метрин шиптикли. «Моторун» тус дугаарлы ойнакчы ол шиптикли эки ажылаан. Сан 1—1.

Аалчылар хаймыншкан

Июнь 12-де «Совет Тының 5 чылы» стадионга абаканчыларын ийги ужуражышкынын болган. Бир бөмбүчүлүк шөүлгө «Мотор» (Абакан) — «Спартак» (Кызыл). Бо ийи командадын чүдө болган оюнун техника талазы-биле мергежилин деп деп санал болур. Июнь 11-де «Моторун» ойнакчылары мергежил ойнааш, Кызылдын «Торпедо» улуг алган болгай. Бо уаа абаканчылар кызылчыларга уттарынын кырыга турганнар.

Оюнун баштайгы элчөүнде кайы-даа командаар сан ажыптаан. Ийги элчөүнде оон чөри минута үргүчүлгө соонда спартакчылар күшүг атаканы кылган, моторчуларын халлазын мячикти кирип тепкен, санын ажыткан. «Моторун» ойнакчылары шиптирлеп, 11 метрден халлажы мячикти кирип төвер эргени «Спартактын» ойнакчылары бээр-ге, кирип шыдааныр. Абаканчылар халлашкынын кызыл-даа

Оон соонда спартакчылар хөдөтө-даа сан ап шыдааннар. Көрүчүлгө ийи сууду бистин-дир деп бодоан илгелен болбай барган. Спартакчыларын тилөөсүн багары оларын шак доозулган, оон бистин деп улуг сеткиппенинде.

Оонун төңчүзүгө чедир 10 минута артка, «Моторун» ойнакчылары шавар халлашкынын үргүчүлөп турганнар. Бир күшүг халлашкынын үезинде мячик кызылчыларын халлазынын эжинде шөгө келген, мячик спартакчыларын бирээнин холуга дөптөп, он бир метрин шиптикли. «Моторун» тус дугаарлы ойнакчы ол шиптикли эки ажылаан. Сан 1—1.

Обласка АГААР-ВОЙДУСТУН байдалы

Бөгүн обласка будуттагылап каап турар, обласкын чамкы черлеринге күзүрса чыккынырлар хүн болур. Кызылга чашкын шөүлүг эвес. Хат ий-тамында, барын чүк утла-

Редатор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

КИНОТЕАТРЛАГА БӨГҮН

«ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Каа дээр» — 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда. (биче залга): «Мөңгү адымын каама» — 4.30, 6.30, 8.30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Кер-Огам» (өвнүг, делем экранын)—11.15, 1.15, 3.15, 5.15 шактарда. «Алашанын мынакшы» — 5.15, 7.15 шактарда. «ВОСТОК»: «Курданын бидеги» — 1 шакта. «Эзтептерин дидим эртин тур» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда. ЧАГЫ КИНОТЕАТРА: «Балтын дээр» — 5, 7, 9 шактарда.

1961 чылдын июль 20-де номнар тардышынын айы эгелер. Номчукчулар өртем-билдирин бүгү адырларын номнарны ном салдыкчыларын салып ап болур. Номчукчуларын чыгыш өзүлгөрү номнарны оларын бажынырынга чедир берип база болур. Оолдар, кыстар! Номнар салдыкчынын айныга киржилер, мурнакчы совет литературанын идеейлиг пропагандистери болулар! Тыва облпребкомстун ном садьнын килдин.

Инданың „белээ“ чүге чедирерил

ТОКИО. Япониянын даштыкы хөргөтөр министри Косака Отасакура (Бонин) деп япон ортулуктарын америктерин алган дөш 6 миллион долларын чегин америк эция Рейшаурден алган, а ол хүн Косака Каттышкан Штаттарга Япониянын 490 миллион долларын 15 чыл дургузуда төлөөсүн дугайында хүзөлдөгө ат салган. Ол түнү Да-йын сөөлүгү чылдарында Гариону (желедтирген районнарга дууламчы фондусу) болган Эроанын (желедтирген районнарын экономика талазы-биле катал тургузарын фондусу) деп алаар планнарын өзүлгөрү Каттышкан Штаттарын берип турган «ащ-чөм болган өске-даа баранын» чөпкө кылдыр Каттышкан Штаттарга Япония төшөп турар деп, япон министр биле америк эачынын бөгүн солукшак документтеринде чугаалап турар.

«Япониянын өрөштин дугайында айтырарын шиптирлеп» дөш АКШ-тын негелдиге хары кылдыр Инданын чазан сак-хө талазы-биле аар-берге байдалга таваржы берген Каттышкан Штаттар